

Cercetările arheologice de la Dolheștii Mari

În cadrul șantierului arheologic de la Dolheștii Mari, cercetătorul Dinu Marin, prin sondajul de verificare efectuat în locul numit „La Todireasa”, a descoperit, în anul 1957, un mormînt de incinerare cu un bogat inventar, autorul săpăturii datînd aceste vestigii în secolele III—IV e.n.¹ Locul amintit se află pe o terasă superioară a Șomuzului Mare cu puțin înainte de vărsarea lui în Siret, care în această zonă străbate un culoar îngust, format din dealuri înalte acoperite cu păduri.

Interesul deosebit pe care îl prezentau descoperirile amintite, dar, în același timp, și cantitatea redusă a materialului arheologic au determinat ca în literatura referitoare la începutul epocii migrațiilor să apară interpretări diferite², ceea ce a impus reluarea săpăturilor în anul 1978³, acestea fiind continuate și în campania din 1979. Condițiile în care s-au efectuat cercetările din această campanie, de altfel ca și cele din campania precedentă, nu au permis însă săparea unor suprafețe mari și nici dispunerea sistematică a secțiunilor, întrucît terenul era ocupat de culturi agricole tirzii. Cu toate acestea menționăm că pînă în prezent s-a cercetat o suprafață de aproximativ 300 m².

Prin săpăturile recente putem preciza că la Dolheștii Mari există o necropolă a cărei suprafață nu are dimensiuni prea mari, cuprinzînd numai morminte de incinerare, a căror densitate este mică. Mormintele au fost surprinse între adîncimile de 0,35 și 0,50 m, unele fiind deranjate de lucrările agricole moderne.

Pînă în prezent s-au dezvelit numai 13 morminte, care după ritualul funerar pot fi grupate în trei variante :

— morminte cu resturile de la incinerare depuse în urne (4 morminte) ;

— morminte cu oasele incinerate depuse direct în gropi, fără inventar (3 morminte) ;

— morminte cu oasele incinerate depuse direct în gropi, dar însoțite de un inventar

variât, compus mai ales din fragmente de la 4 sau chiar 15 vase diferite, la care se adaugă uneori piese de metal și sticlă. Oasele calcinate în această categorie de morminte se găsesc grupat, fiind acoperite de fragmente ceramice. În pămîntul de umplutură a gropilor apar, ici-colo, bucățele de cărbune. Menționăm că gropile nu prezintă urme de arsură pe loc, iar adîncimea lor este cuprinsă între 0,45 și 1,30 m de la suprafața actuală a solului. Această variantă a ritualului funerar este reprezentată prin 6 morminte.

Trebuie să mai notăm că în stratul care marchează vechiul nivel de călcare s-a găsit un număr apreciabil de fragmente ceramice arse secundar și că, în majoritate, ceramica din morminte, indiferent că este fragmentară sau întreagă poartă urme evidente ale arderii secundare, ceea ce ne arată că vasele cu ofrande ca și urnele, de altfel, au însoțit pe defunct la rug.

În ceea ce privește ritualul funerar remarcăm că mormintele conțin o cantitate redusă de oase incinerate. De asemenea subliniem că mormîntul 8 cuprindea două vase întregi (fig. 1/5—6), de dimensiuni mici, cu forme asemănătoare, puse unul lîngă altul, la aceeași adîncime, ambele conținînd puține oase calcinate. Deși nu avem încă o expertiză antropologică, credem că este vorba de un mormînt dublu, mai ales că aceeași situație pare a fi și la primul mormînt găsit aici în anul 1957⁴.

Inventarul necropolei este destul de variat cuprinzînd obiecte de podoabă și de port, piese din metal, fragmente de vase de sticlă, variate forme ceramice deși în mare parte neîntregibile. În ceea ce privește inventarul mormintelor din primele două variante ale ritualului funerar subliniem că acesta este foarte sărac și puțin variat, spre deosebire de cel caracteristic mormintelor din varianta a treia.

Cea mai importantă categorie a inventarului funerar și cea mai numeroasă este ce-

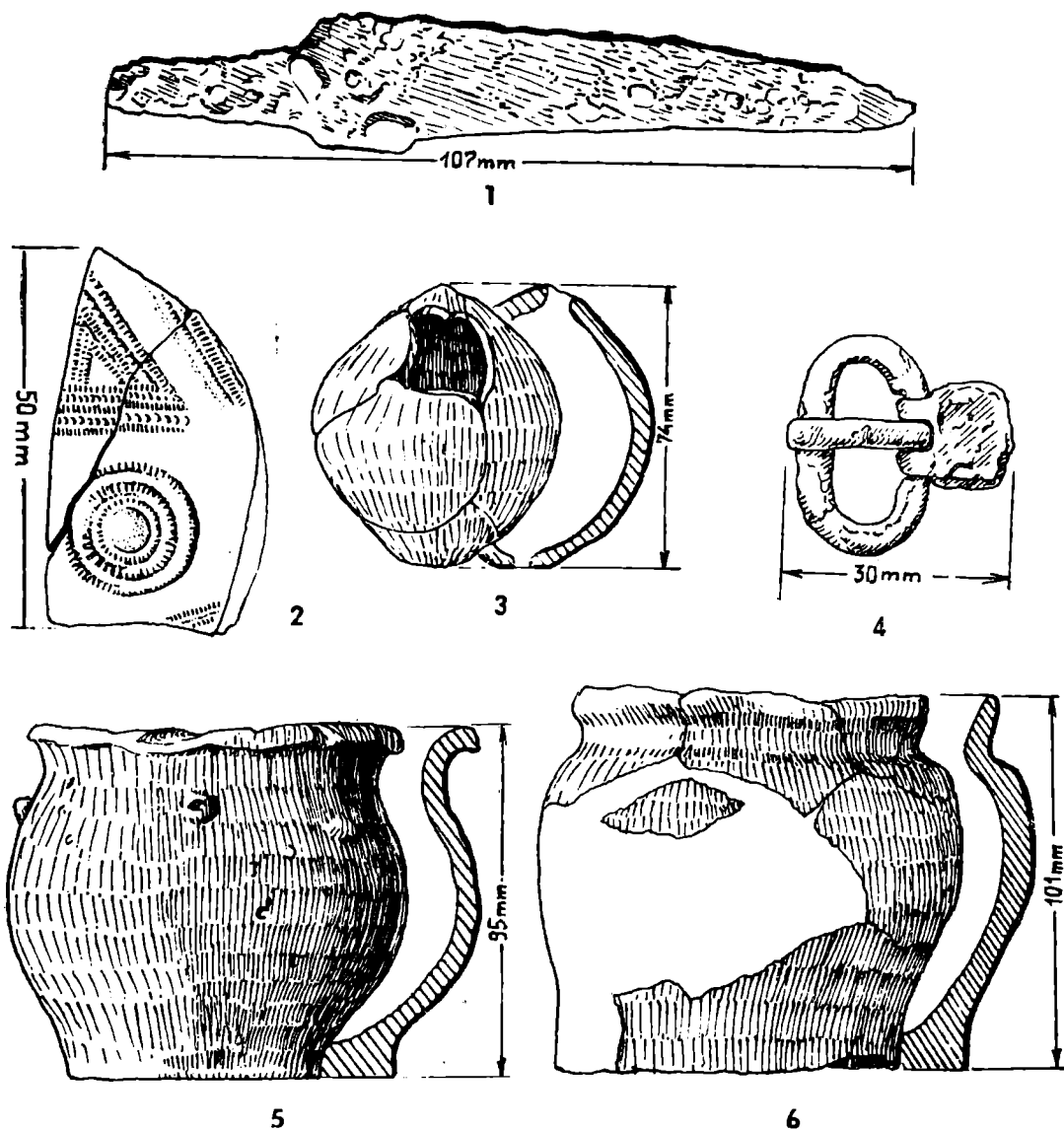

Fig. 1. Dolhești Mari. Obiecte de metal și vase.

ramica, care, în situația descoperirilor de la Dolhești Mari prezintă o anumită semnificație. Se pot distinge categoriile bine cunoscute: ceramica lucrată cu roata, cu mina și cea de import, redusă numai la câteva fragmente de amfore romane, din păcate, greu de datat, găsite într-un singur mormânt (M. 10).

Ceramica lucrată cu mina este reprezentată prin două urne funerare neîntregibile și alte fragmente. Starea de conservare a acestora nu ne permite să precizăm dacă este de tradiție autohtonă sau aparține elementelor alogene.

Ceramica lucrată cu roata cuprinde atât ceramică fină, care este majoritară, cât și ceramică zgrunțuroasă, din pastă ciment. În ceea ce privește ceramica fină de culoare cenușie, dar și de culoare roșie, prezentă prin

numeroase fragmente, remarcăm că ea aparține unor variate forme de câni și mai ales de străchini și castroane, lipsind vasele de dimensiuni mai mari. În cadrul ceramicii din pastă fină trebuie să amintim că numai într-un singur mormânt (M. 12) s-au găsit patru fragmente ceramice de la vase diferite, ornate prin șampilare (fig. 1/2), asemănătoare cu fragmentele găsite anterior.

Importantă este prezența ceramicii din pastă zgrunțuroasă, reprezentată prin trei urne funerare, ca și printr-un număr redus de fragmente. Deși nu este numeroasă, aproximativ ar putea fi apreciată la maxim 6—8% din numărul vaselor găsite la Dolhești, descoperirea ei arată, în mod clar, că vestigiile de aici se datează în momentul în care era constituită una din caracteristicile cele mai definitorii ale culturii Sintana de

Mureș și anume, ceramica din pastă ciment. Celelalte elemente ale inventarului funerar, deși variat, nu ne oferă, din păcate, alte posibilități de datare a acestei necropole.

Din săpăturile recente de la Dolheștii Mari a rezultat clar că aici există o necropolă, în care nu se pot distinge suprapuneri diferite și că ea nu aparține culturii carpice. În stadiul actual al cercetării nu se poate preciza dacă necropola poate fi considerată ca punct de graniță între cultura carpică și cultura Sintana de Mureș, datorită atît insuficienței materialului arheologic scos pînă acum la lumină, cît și faptului că în cercetarea arheologică mai întotdeauna se constată fenomenul gata constituit, decît se surprinde începutul acestui proces.

Intrucît necropola de la Dolhești pare să cuprindă numai morminte de incinerare, care prezintă anumite particularități ale ritualului dar și al inventarului funerar, înțilnite dealtfel în aria nord-vestică a culturii Sintana de Mureș — Cerneahov⁵, particularități care par să continue unele elemente sesizate în nordul Moldovei încă în secolele II—III e.n.⁶, îi conferă acestei necropole o notă specifică în rîndul monumentelor culturii Sintana de Mureș, fapt care impune continuarea cercetărilor. Acestea urmează să ne permită o datare mai exactă a descoperirilor de la Dolheștii Mari, să precizeze dacă ele reprezintă elemente în care se pot recunoaște începuturile culturii Sintana de Mureș și măsura în care se individualizează aceste vestigii, ceea ce ne va îngădui o cunoaștere mai bună a izvoarelor arheologice de la începutul epocii migrațiilor din nordul Moldovei.

NOTE

¹ M. Dinu, *Materiale*, 7, 1961, p. 127.

² Gh. Bichir atribuie mormîntul culturii carpice (SCIV, 12, 1961, 2, p. 254, nota 2), iar după Gh. Diaconu mormîntul reprezintă dovada contactului dintre populația carpică cu triburile de taifali (SCIV, 15, 1964, 4, p. 478). O interpretare diferită la I. Ioniță, *Crisia*, 1972, p. 188.

³ M. Ignat, în *Materiale și cercetări arheologice*, Oradea, 1979, p. 160.

⁴ I. Ioniță, *ArhMold*, 4, 1966, p. 228.

⁵ Unele descoperiri din Volynia și mai ales cele de la Ditiniči (M. I. Smiško, I. K. Svešnikov, MDAPV, 5, 1961, p. 91—93 și 97—99) au analogii cu cele de la Dolheștii Mari.

⁶ În necropola de la Zăvoariștea, datată în sec. II—III e.n. (M. Ignat, SCIV, 21, 1970, 4, p. 675—682) se regăsesc unele elemente ale ritualului funerar de la Dolheștii Mari și anume: arderea secundară a vaselor, prezența fragmentelor ceramice arse secundar pe vechiul nivel de călcare. De asemenea mormintele din varianta a treia a ritualului funerar de la Dolhești sînt cunoscute și la Zvoariștea.

RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE DOLHEȘTII MARI

RÉSUMÉ

Les fouilles de Dolheștii Mari ont mis au jour une nécropole aux trois variantes d'incinération :

- Les restes calcinés déposés dans une urne ;
- Les restes calcinés déposés dans une fosse, sans inventaire ;
- Les restes calcinés déposés dans une fosse avec un inventaire varié (poterie, objets en métal, etc.).

La nécropole représente un faciès spécifique de la culture Sintana de Mureș-Cerneahov.

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. Dolheștii Mari. Objects en métal et vases.